

سید محمد تقی نقوی

سوگنامہ فدک

انتشارات: قائم

سرشناسنامه : نقوی قاینی، محمد تقی ۱۳۰۸ -

عنوان و پدیدآور : سوگنامه فدک (شرح خطبه حضرت زهرا علیها السلام) /

نویسنده محمد تقی نقوی؛ ویراستار محسن نقوی.

مشخصات نشر : تهران: قائن ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری : ۵۷۹ ص.

شابک ISBN : 978-964-8981-12-4

وضعیت فهرست نویسی: فیبا.

یادداشت : کتاب حاضر توسط ناشران متفاوت در سالهای مختلف

چاپ شده است.

یادداشت : کتاب نامه به صورت زیر نویس

موضوع : فاطمه زهرا علیها السلام ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق . -

سرگذشتنامه.

موضوع : فاطمه زهرا علیها السلام ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق - خطبه‌ها

شناسه افزوده : نقوی محسن، ۱۳۴۳، ویراستار

رده بندی گنگره : ۱۳۸۸: ۷ ن / ۲۲ / ۲۷ Bp

رده بندی دیویی : ۲۹۷ / ۹۷۳۴

شماره کتابخانه ملی : ۱۹۰۶۳۳۱

سوگنامه فدک (شرح خطبه حضرت فاطمه زهرا علیها السلام)

نویسنده: سید محمد تقی نقوی

شمارگان: ۲۰۰۰

چاپ اول: انتشارات قائن

تاریخ چاپ: ۱۳۹۰ شمسی

صفحه آرائی: نشر قائن (نقوی)

ویراستار: نشر قائن

لیتوگرافی: لوح محفوظ

چاپخانه: زنبق

انتشارات: قائن

تهران، تلفن: ۰۴۴۴۹۵۹۲۷، ۰۹۱۲۳۱۷۳۵۵

(کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۸۱-۱۲-۴ ISBN : 978-964-8981-12-4

۱۴	بخش اول
۲۳۷	متن وصیتنامه
۲۴۷	بخش دوم
۲۸۵	شرح و تفسیر خطبه فدکیه
۵۷۴	فهرست

www.ketabon.ir

مقدمه ناشر

سوگنامه فدک شرحی است بر کلمات زهراى اطهر علیها السلام پس از غصب خلافت و در پی آن غصب فدک توسط ابوبکر و یارانش و عدم تأثیر اتمام حجت امیرالمؤمنین علیه السلام و فاطمه زهرا علیها السلام و که برای دفاع از حق خود و در اصل حق ولایت و اسلام راستین در مسجد ایراد شد. حضور دختر پیامبر در مسجد و ایراد خطبه‌ای بلیغ و گوینده، نقاب از چهره حکام غاصب و مهاجر و انصار مدعی به پیروی از پیامبر برداشت.

آنچه در این خطبه جلب توجه می‌کند دو موضوع است:

اول دفاع از حق امیرالمؤمنین علیه السلام و دوم قدرت بیان و بلاغت حیرت‌آور دختر رسول الله صلی الله علیه و آله که بیانگر ارتباط حضرت با سرچشمه الهی است.

آنچه در این خطبه مشهود است دفاع حضرت از ولایت و حق امیرالمؤمنین علیه السلام است و بر همین اساس حضرت در ابتدای خطبه پس از حمد و ستایش خدا و رسول می‌فرماید: كِتَابُ اللَّهِ النَّاطِقُ، وَ الْقُرْآنُ الصَّادِقُ، که منظور از کتاب الله ناطق امیرالمؤمنین علیه السلام است و در جایی دیگر وَ طَاعَتُنَا نِظَاماً لِلْمِلَّةِ، وَ أَمَانَتُنَا أَمَاناً مِنَ الْفُرْقَةِ یعنی اطاعت و فرمان‌برداری از ما اهل بیت عصمت و طهارت برای ملت اسلام نظام، و امامت و پیشوایی ما برای آنان در امر دین و دنیا موجب حفظ و امان از تشتت و نفاق و جدایی است.

تا آنجا که شروع به معرفی حضرت علی علیه السلام نموده و می‌فرماید: «هرگاه شاخ شیطان نمایان می‌گشت یا مشرکی دهان به ژاژ باز می‌کرد او (پیامبر) برادرش علی علیه السلام را در کام آنان می‌افکند. علی علیه السلام هم در مقابل تا زمانی که بر سر و مغز مخالفان نمی‌کوبید و بینی آنان را به خاک مذلت نمی‌مالید ترک ماموریت نمی‌کرد» و این گونه مطالب در خطبه بسیار است که مؤید گفتار مادر خصوص دفاع از حریم ولایت است و...

عزیزانی که خطبه را مطالعه نموده‌اند به وضوح پی برده‌اند و حق هم همین است که زهرای اطهر علیها السلام را مقامی برتر از آن است که از برای مال دنیا سخن گوید و اگر فدک را مطرح کرد برای آن بود که یاوه‌گویی آنانی را که بر پیامبر دروغ بستند ثابت کند تا آیندگان به انحراف نیفتند. دختر پیامبر علیها السلام با این احتجاج مشت آنان را باز کرد و اثبات نمود که آنان نه تنها در پی حکومت دنیا هستند بلکه نسبت به اهل پیامبر عداوت دارند و لذا با محروم کردن علی علیه السلام از حق الهی او نشان دادند که برای رسیدن به خواست دنیوی خود به خدا و رسول ارجی نمی‌نهند.

آنچه به نظر می‌رسد این است که حضرت افکار عمومی را ضعیف‌تر از آن می‌دید تا با اثبات ولایت و استمرار جانشینی رسول و نتایج غضب این حق، مردم را از اوج مصیبت آگاه کند. به عبارتی زهرای اطهر علیها السلام می‌دانست فهماندن این مطلب به مردم که مسئله تنها غضب حق علی علیه السلام نیست بلکه انحراف از دستور خدا و رسول و در نهایت انحراف از دین است بسیار مشکل است و افکار عوام قادر به درک این فتنه نیست لذا با پیش کشیدن فدک دشمن را هدف قرار داد و چند مطلب را روشن نمود.

اول: آنکه خلیفه مدعی حدیثی را که بر زبان پیامبر بسته دروغ است و هیچ

گونه سندیت ندارد پس چگونه کسی که دروغ می گوید می تواند جانشین پیامبر و زعامت مسلمین را بر عهده گیرد.

دوم: آنکه اثبات نمود غصب فدک فرع است برای انحراف اذهان عمومی، تا چنانچه اعتراضی از سوی **اهل بیت** صورت گیرد عوام به پندارند که اعتراض **اهل بیت** برای یک مرزعه و مال دنیا است و لذا از اصل مسئله یعنی غصب خلافت غافل شوند. حضرت هم در این خطبه با دفاع از ولایت اثبات نمود که مخالفت با **اهل بیت** است پس چگونه کسانی که با اولاد رسول که آن همه بر حرمتشان تأکید شده عداوت دارند می توانند جانشین پیامبر گردند.

سوم: آنکه حضرت هشدار داد غصب فدک مسئله اصلی نیست بلکه این آغازی است بر غصب تمام حقوق خاندان رسالت و در نهایت منحرف کردن مسلمانان!

خوانندگان عزیز اذعان دارند رسیدن به جزئیات این مسائل ممکن نیست مگر زمانی که با شرح کلمات و جملات حضرت با ریزترین نکات آن آشنا شویم، آنگاه پی به عظمت مصیبتی که با سقیفه آغاز شد خواهیم برد. به همین دلیل شرح خطبه فدک لازم و بلکه برای شیعیان آن حضرت ضروری می باشد.

آنچه گفتنی است شروح دیگری نیز بر این خطبه نوشته شده که هر کدام ارزشمند و زحمت شراح آن قابل تقدیر است و هر کدام دارای ویژگی هایی می باشند. ویژگی این شرح در چند چیز است.

اول: آنکه مؤلف بزرگوار همچون دیگر شرح های فارسی و عربی که نوشته اند (در پایان نام خواهیم برد) ابتدا به ریشه یابی لغات پرداخته و دلایل

بکار بردن آنها را توضیح داده و این امکان را به خوانندگان عزیز داده‌اند که چنانچه در نسخه‌ای واژه‌ای به صورت دیگر ثبت شده باشد بدان آگاه شده و علت آن را بدانند. برای مثال در جمله **زَعِمُ حَقُّ لَهُ فِیْکُمْ** می‌نویسند در نسخه بحارالانوار، **زَعَمْتُ حَقُّ لَکُمْ** ثبت شده است و در بعضی از نسخه‌های قدیم **زَعَمْتُمْ** **أَنْ لَا حَقَّ لِي فِیْکُمْ** نقل شده است. در نسخه کشف الغمّه، **لِلَّهِ فِیْکُمْ عَهْدٌ قَدْ مَهِ إِلَیْکُمْ** ضبط است. که با مطالعه این شرح خواننده می‌تواند به تفاوت‌های موجود در نسخ مختلف آگاه شود.

از دیگر ویژگی‌های کتاب بررسی نسبتاً مفصل زندگانی حضرت می‌باشد. مؤلف بزرگوار نه تنها به شرح خطبه پرداخته بلکه با بررسی تاریخی زندگی حضرت خوانندگان را با دوران کوتاه زندگی و وقایع آن دوران و در نتیجه چگونگی شکل‌گیری سقیفه و غصب فدک آشنا می‌کند چراکه خواننده با آشنایی به زمان و وقوع حادثه بهتر می‌تواند حادثه را درک کند.

این شرح با استناد به آیات قرآن به تجزیه و تحلیل جملات حضرت پرداخته که خود دلیلی بر حقانیت زهراء (علیها السلام) و اتصال به سرچشمه وحی الهی است.

آنچه در این شرح باعث حقانیت زهراء (علیها السلام) و خطبه فدک می‌گردد استدلال به احادیث عامه و خاصه در حقانیت زهرا (علیها السلام) و مسئله فدک است که هیچگونه شک و شبهه‌ای را باقی نمی‌گذارد و حتی اهل سنت را نیز مجاب به پذیرفتن آن می‌کند چراکه احادیث تنها از شیعه روایت نشده بلکه از اهل سنت نیز احادیثی در تأیید مطلب آمده تا محققین را شکی پیش نیاید.

از دیگر ویژگی‌های شرح اثبات جملات حضرت با استدالات عقلی و فلسفی است و تنها به استدلال نقلی اکتفا نشده تا چنانچه حتی غیر مسلمانی به

مطالعه شرح بپردازد آن را بپذیرد.

بکار بردن اشعاری از شعرای بزرگ پارسی و عرب بر جذابیت کتاب افزوده تا خواننده را آرامشی حاصل آید.

جای دارد از زحمات برادر ارجمند جناب آقای حجت الاسلام سید مهدی جعفری که با آوردن منابع و مواخذ مورد استناد بر هرچه پربارتر شدن کتاب افزوده اند تشکر به عمل آوریم.

در پایان به دیگر تألیفات مؤلف دانشمند اشاره می‌گردد تا ضمن آشنایی شما عزیزان با آنها چنانچه اگر کسی مایل به مطالعه آنها باشد در تماس با این انتشارات آنها را تهیه نماید.

۱- دوره ۱۸ جلدی «مفتاح السعادة فی شرح نهج البلاغه» عربی.

۲- دوره تقریباً ۱۸ جلدی «صیاع الفرقان فی تفسیر القرآن» عربی، در دست چاپ.

۳- «شرح خطبه پیامبر در غدیر خم» فارسی.

۴- «شرح دعای کمیل» فارسی.

۵- «شرح دعای عرفه» فارسی.

۶- «شرح زیارت جامعه کبیره» فارسی.

انتشارات قائن

۱۳۸۷/۸/۱

مقدمه مؤلف

حمد و ستایش بی حد و حصر خداوندی را سزا است که تمام موجودات را از کتم عدم به عالم وجود آورد و از میان تمامی آنان انسان را به تاج و لُقَدْ کَرَّمْنَا یَبْنِیْ آدَمَ مفتخر ساخت. سپس براساس قاعده لطف، برای او پیامبر و آن‌گاه امامانی را در طول تاریخ مقرر داشت تا زمین از حجت خالی نماند و بشر از سعادت در دنیا و آخرت بهره‌مند گردد.

درود بی پایان بر تمام انبیاء و اوصیای خداوند که برای ارشاد خلق فرستاده شدند و هر یک به نوبه خویش انجام وظیفه نمودند؛ بالأخص بر سرورانِ نبیاء، محمد مصطفی، و بهترین اوصیا، علی مرتضی علیه السلام و یازده فرزند پاکش، که یکی بعد از دیگری به امر خداوند متعال سیمت رهبری خلق را بر عهده گرفتند و در راهنمایی مردم کوچکترین قصوری نورزیدند لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ، یعنی هلاکت دارین و سعادت نشین را با راهنمایی اوصیای بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله در اختیار مردم قرار دارد تا هر کس وظیفه خود را بداند و حجت کاملاً بر او تمام باشد.

و اما بعد، کتابی که در پیش رو دارید در شرح خطبه‌ایی است که صدیقه طاهره، فاطمه زهرا - سلام الله علیها - ایراد فرموده است.

یگانه مطلبی که سبب گردید تا این کتاب را به رشته تحریر در آورده در اختیار خوانندگان قرار دهم (با این که می دانسته و می دانم درباره آن حضرت کتاب‌های بسیاری نوشته شده است که الحق جای تقدیر دارد) این بود که

برخی از دوستان از مدّت‌ها پیش مرا یادآور می‌شدند تا شرحی بر خطبه فدک، که فاطمه زهرا علیها السلام در مسجد مدینه خطاب به متصدیان امر خلافت و تمامی مهاجر و انصار ایراد فرمود و احقاق حق کرد بنویسم و از ترجمه الفاظ خطبه پا را فراتر گذاشته تا اندازه‌ای که مقدور است ابعاد خطبه را از نظر لغات مشکله آن و محتوای کلمات مورد تحلیل و بررسی قرار دهم، و چون در آن هنگام به نوشتن شرح نهج البلاغه مولی امیرالمؤمنین، علی علیه السلام مشغول بودم که شرح مذکور تا اندازه‌ای مفصل و هجده مجلد گردید و مدّتی بیش از شانزده سال و قتم را به خود اختصاص داد. با این حال، به خود قول دادم و با خدای خود میثاق بستم که بعد از تمام شدن آن خواهش دوستان را اجابت نموده آرزوی دیرینه آنان را برآورده سازم و خدمتی در خور بضاعت خویش به ساحت مقدّس صدیقه طاهره علیها السلام بنمایم، به این امید که این دو گوهر تابناک عالم خلقت: فاطمه علیها السلام و همسرش علی علیه السلام در روز درماندگی دستگیر من باشند و از دَرَکات و خطرات عالم آخرت نجاتم دهند و از خدا بخواهند تا مرا نیت صادقانه و اخلاص در عمل مرحمت فرماید و مطالعه کنندگان هر دو کتاب را از مطالب سودمند آن بهره‌مند سازد.

چون کتاب شرح نهج البلاغه را به عربی نوشته‌ام و اکثر فارسی زبانان از آن بی‌بهره‌اند که امیدوارم به دست شخص لایقی در حیات من به فارسی ترجمه گردد تا نفع آن بیشتر و فیض آن گسترده‌تر شود، لذا کتابی که در پیش رو دارید را در قالب زبان فارسی ریختم تا عموم هموطنان عزیز بتوانند از مطالب آن استفاده نمایند و سعی خواهم کرد - حتّی المقدور - مطالب کتاب را ساده به رشته تحریر درآورم و روایاتی را که نقل می‌کنم پس از ذکر عین عبارت ترجمه نمایم؛ زیرا در عبارت حدیث علاوه بر سندیت حلاوت دیگری است. علاوه بر این، لغات مشکل خطبه را از دید علم ادب تا آن جا که ممکن است توضیح داده و ریشه‌یابی کنم، تا خواننده به ظرایف کلامی و نکاتی که حضرت

در ایراد خطبه منظور نظر داشته‌اند - تا آن‌جا که فهم قاصر ما قابلیت درک آن را دارد - واقف گردد.

هم چنین بر خود لازم دانستم قبل از شرح خطبه اجمالی از احوال حضرت زهرا (علیها السلام) را بیان کنم و تا آن‌جا که امکان مجالی فراهم آورد علت غصب خلافت و سایر حوادث صدر اسلام را که بعد از رحلت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به وقوع پیوست تشریح نمایم تا خواننده عزیز زهرا (علیها السلام) را بهتر بشناسد و علت ایراد خطبه را بداند.

خدا را شاهده می‌گیرم که در این کتاب جز بیان حقایق تاریخی و علمی، و روشن شدن افکار عمومی غرض و مقصد دیگری ندارم و از هرگونه خودخواهی و کسب شهرت و تعصب برکنارم. از خداوند متعال خواهانم تا عمل ناقابل مرا مورد قبول درگاهش قرار داده به من خلوص نیت کامل عنایت فرماید و از مادر بزرگوارم حضرت زهرا (علیها السلام) که چند صباح زندگی خود را مخصوصاً بعد از رحلت پدر بزرگوارش با رنج و غم به اتمام رسانید و سرانجام در دل شب تار به دست همسرش در آغوش خاک قرار گرفت و همچنان که مجهول‌القدر بود مجهول‌القبر گشت استدعا دارم این بضاعت مزجاة را از این فرزند ناشایست خود پذیرا گردد و دستگیر من در فردای محشر باشد.

ثواب این هدیه ناقابل را به روح مرحوم پدرم (سید محمد باقر نقوی) که در امر تحصیل بی‌اندازه مرا یاری نمود و وسایل را از هر حیث فراهم ساخت نثار می‌کنم و آرزو دارم خداوند او را با جدّه‌اش فاطمه زهرا (علیها السلام) محشور فرماید. آمین یا رب العالمین.